

100 LAT FLAGI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

“Biało-czerwona” w sierpniu 2019 roku obchodzi znaczny wiek, 100 lecie ustawowego istnienia. Wiek weksylologicznej identyfikacji Rzeczypospolitej pomaga upowszechniać wiedzę o symbolach narodowych, ich historii, zasadach używania flagi przez obywateli i instytucje publiczne. Polskie biało-czerwone barwy narodowe są naszym dziedzictwem narodowym. Biel i czerwień od wieków są nierozzerwalnie związane z dziejami Rzeczypospolitej Polskiej. Takie DUŻE I PODNIOSŁE słowa a niestety w szkołach i przestrzeni publicznej nie ma zalecenia aby znać na pamięć jedno jedyne zdanie, które legło u podstaw naszych barw narodowych: **"Kokardę narodową stanowią będą kolory herbu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego to jest kolor biały z czerwonym"**

- mówi Marek Kwiecień, wiceprezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego, autor, pomysłodawca i realizator zamojskich obchodów Dnia Flagi, wykładowca Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej im. Jana Zamojskiego w Zamościu, Ambasador “Dobrej Flagi”.

Janek Cios: - *Polskę odzyskuje niepodległość a państwo bez oficjalnych symboli narodowych?*

Marek Kwiecień: - Wkrótce po odzyskaniu niepodległości Rzeczpospolita stanęła przed koniecznością oficjalnego ustanowienia swoich symboli. W początkach lipca 1919 roku wniesiony został do sejmu projekt ustawy o symbolach państwowych i wojskowych jako przedłożenie rządowe. Dyskusje dominuje przede wszystkim spór o wzór przyszłego orła państwowego (sprawozdanie stenograficzne z 83 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 1 sierpnia 1919 r. (Druk nr 952) s.60-61):

- Posel ks. Kazimierz Lutosławski: *“/.../ Pozostawiamy Radzie Ministrów na wniosek Ministra Kultury i Sztuki określenie szczegółów rysunku orła. W tym wzorze, który tutaj mamy, rysunek jest brzydki i nie sądzę, żebyśmy taki rysunek za właściwy uznali. Ustawa przesądza tylko parę szczegółów: że orzeł ma być orłem białym na czerwonym polu, ma mieć głowę zwróconą w prawo ma mieć złotą koronę, dziób i szpony i skrzydła podniesione. Poza tem szczegóły wykonania będą określone rozporządzeniem Rady Ministrów. /.../”*

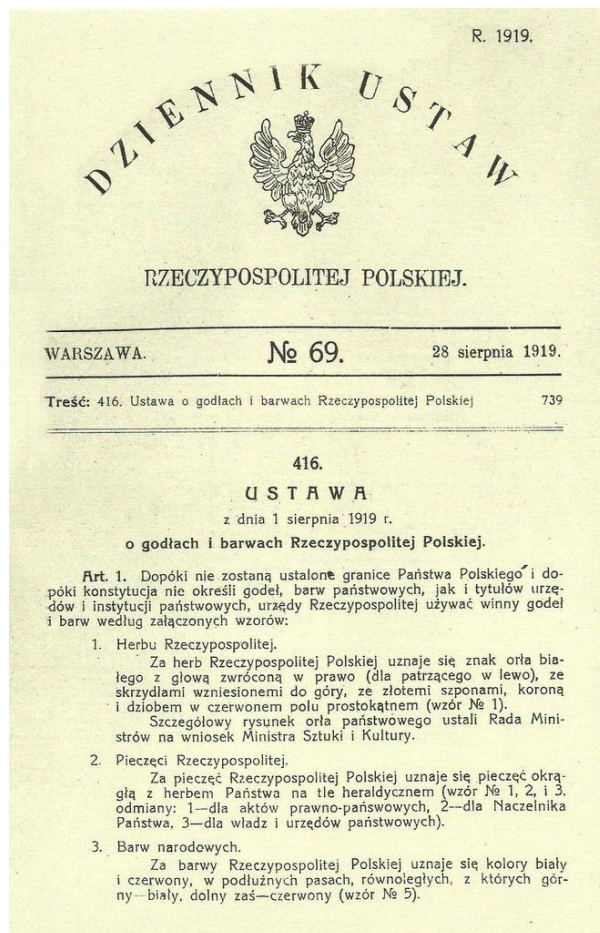
Trwały jednak znaczne polemiki dotyczące przyszłych flag państwowych i odcienia ich czerwieni.

- Posel ks. Kazimierz Lutosławski: *“/.../ Wysoka Izbo! Godła, flagi i barwy kraju są w każdym narodzie uważane za najświętszy narodowy symbol. Zazwyczaj w tych godłach tkwi starodawna tradycja przodków, tkwi w nich majestat dziejów. Każdy naród z kulturą i tradycją czci te swoje godła z wielkim pietyzmem, przechowuje ich najdrobniejsze szczegóły i ochrania je od jakichkolwiek uchybień tej czci najsurowszymi karami. /.../ Z chwilą, gdy się tylko otworzyła możliwość jawnego wyznawania czci dla godeł narodowych i barw, pokrył się kraj ich podobiznami. Flagi narodowe powiewały na domach naszych tygodniami i miesiącami całymi niekiedy. /.../ Ale proszę Panów, piękne ten odruch powszechnej czci z łatwością zmienić się może i w oczach naszych się zmienia na lekceważenie, które z poniewierką blisko graniczy. Dlatego z radością powitała komisja konstytucyjna i opinia publiczna wniosek Rządu ażeby ustalić ustawodawcze godła i barwy narodowe./.../”*

- Marszałek Sejmu: *„Do głosu nikt się nie zgłosił. Według regulaminu ustawę poddaje się en bloc pod głosowanie. Przypuszczam, że bez głosowania, ponieważ nikt żadnego protestu nie*

podniósł, ustawa w drugim czytaniu została przyjęta. Proponuję natychmiast przystąpić do trzeciego czytania. Nie słyszę protestu, przypuszczam, bez głosowania, o ile nikt nie zaprotestuje, że ustawa w trzecim czytaniu została przyjęta.”

Warto zauważyć, iż opublikowane w Dzienniku Ustaw Nr 69 z dnia 28 sierpnia 1919r. wzory oficjalnych, państwowych symboli Rzeczypospolitej były monochromatyczne – wydrukowane jako czarno-białe i w ustawie nie został sprecyzowany odcień flagowej czerwieni mimo, iż w projekcie ustawy został on określony jako cynober.

Janek Cios: Jesteś wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego. Weksylologia, trudne do wypowiedzenia słowo i do tego spotkania nie pytałem o rozszyfrowanie tego pojęcia. I PTW, co to za organizacja i czym się zajmuje?

Marek Kwiecień: Weksylologia to nauka pomocnicza historii zajmująca się badaniem dziejów, znaczenia, kompozycji, zasad tworzenia, symboliki i użycia wszelkiego rodzaju weksyliów i weksyloidów. Nazwa ta powstała z połączenia łacińskiego wyrazu *vexillum* (sztandar) i greckiego *logos* (nauka). Początki polskiej weksylologii sięgają lat 60-tych XX w. W 1966 r. Andrzej Bełłowski powołał wtedy Komisję Weksylologiczną przy pracowniczym kole PTTK na Uniwersytecie Warszawskim. Polskie Towarzystwo Weksylologiczne zostało oficjalnie założone w 1992 r., a dwa lata później zostało oficjalnie zarejestrowane. W 1995 r. PTW zostało członkiem Międzynarodowej Federacji Towarzystw Weksylologicznych - FIAV. Mamy oczywiście swoją flagę. Białą-czerwoną flagę towarzystwa prezentowaną poniżej zaprojektował w 1975 r. **pierwszy prezes PTW Andrzej Bełłowski** we współpracy z dr Otfriedem Neubeckerem - czołowym niemieckim weksylogiem i heraldykiem. Jest ona połączeniem polskich barw narodowych i litery W (weksylologia). Proporcja flagi 5:8.

Janek Cios: - Pozostańmy w tym edukacyjnym i oświatowym klimacie. Jak dzisiaj najmłodszy Polacy, jak dzieci poznają symbole narodowe, w tym flagę państwową Rzeczypospolitej w szkole czy może już w przedszkolu?

Marek Kwiecień: - Dziękuję za pytanie! Jak mówi klasyk, taki mamy klimat i trudno dzisiaj nie zadać takiego pytania. Może to będzie zaskoczenie dla Ciebie ale polska edukacja nie powinna mieć w tym temacie kompleksów! To ważny element określający, skąd jesteśmy. Dzieci poznają te ważne symbole w przedszkolu, szkole i w sposób chyba naturalny w domu. Oferta edukacyjna skierowana do nich to specjalne kolorowanki z symbolami narodowymi, gry planszowe, puzzle, są krótkie filmiki animowane, których bohater określa siebie jako Polaka, wskazuje na godło i barwy narodowe. W przedszkolu uczy się je rozpoznawać i jest to realizowane. Byłem zaproszony i widziałem efekty. Brawo!

Zgodnie z podstawą programową na zakończenie edukacji wczesnoszkolnej, czyli nauki w klasach I-III szkoły podstawowej, uczeń już zna i śpiewa hymn narodowy z pamięci, zna godło i barwy narodowe.

Janek Cios: - Pozostając w tym klimacie rozmowy. Ważna data w historii polskich barw narodowych, 7 lutego 1831 roku...

Marek Kwiecień: - Ważne pytanie w kontekście rozróżnienia dwóch różnych pojęć: FLAGA I BARWY NARODOWE! To 188 lat temu wszystko się zaczęło i dało początek BARWOM NARODOWYM, BARWOM BIAŁO-CZERWONYM nie FLADZE! Sejm uchwalił na wniosek Walentego Zwierkowskiego, że kokardę narodową stanowić będą kolory herbowe Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, to jest kolor biały z czerwonym. Jeszcze raz dodam. Smutne, ale proszę zaobserwować... wnioskodawca, Walenty Zwierkowski jest zupełnie niezauważony w dzisiejszej Rzeczypospolitej. Nie ma nawet swojej ulicy!

W dniu 7 lutego 1831 roku w toku trwającego Powstania Listopadowego suwerenny Sejm Królestwa Polskiego na wniosek posła Walentego Zwierkowskiego, wiceprezesa Towarzystwa Patriotycznego, podjął uchwałę:

"Izba Senatorska i Poselska, po wysłuchaniu wniosków Komisji sejmowych, zważywszy potrzebę nadania jednostajnej oznaki, pod którą winni łączyć się Polacy, postanowiły i stanowią:

Art. 1. Kokardę narodową stanowić będą kolory herbu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, to jest kolor biały z czerwonym.

Art. 2. Wszyscy Polacy, a mianowicie Wojsko Polskie, te kolory nosić mają w miejscu, gdzie takowe oznaki dotąd noszonymi były.

Przyjęto na posiedzeniu Izby Poselskiej dnia 7 lutego 1831 roku."

Ta ustawa była pierwsza, która normowała kwestie polskich barw narodowych i w zgodzie z prawidłami heraldyki odwoływała się do tradycji Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Odwoływałem się do Unii w Krewie (14.08.1385r.) gdzie powstało nowe państwo i ten fakt trzeba było uwidocznić w nowym herbie. Samotny dotąd Orzeł Biały na czerwonym tle tarczy herbowej dostał sąsiedztwo litewskiej Pogoni — to jest białego jeźdźca na białym koniu, także na czerwonej tarczy herbowej. Podsumowując: **biel pochodzi od bieli Orła, będącego godłem Polski, i bieli Pogoni, rycerza galopującego na koniu, będącego godłem Litwy. Oba te godła znajdują się na czerwonym tłach tarcz herbowych.** No właśnie warto w tym miejscu oddać szacunek temu, który był inicjatorem powołania Dnia Flagi Rzeczypospolitej, **Leszka Rodziewiczza**. Dzisiaj pan Leszek jest inicjatorem i wielkim orędownikiem przywrócenia chorągwi Rzeczypospolitej, czyli weksylium, które przysługiwało prezydentowi Rzeczypospolitej...

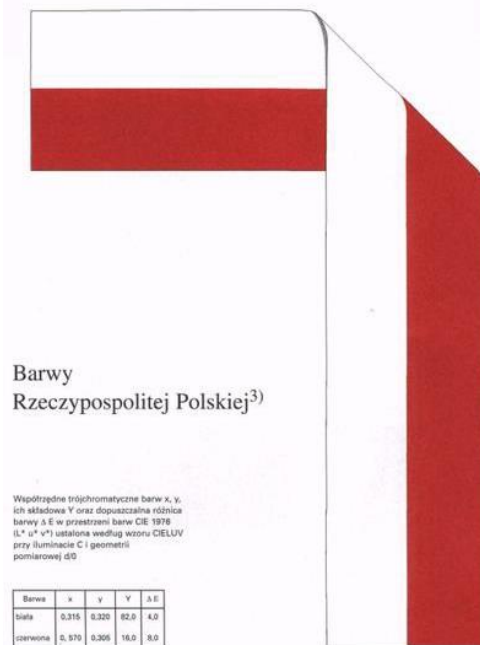
Janek Cios: - *Na fladze biel jest u góry, ponieważ...*

Marek Kwiecień: Na fladze biel jest u góry, ponieważ w naszej heraldyce ważniejszy jest kolor godła niż tła. Nasze barwy narodowe mają pochodzenie heraldyczne jako jedne z nielicznych w świecie.

Ważne, pochodzą nie od jednego herbu, a od dwóch, Polski i Litwy, umieszczonych na jednej tarczy. Ten herb symbolizował Rzeczypospolitą przez ponad 500 lat... **Ta powszechna wiedza powinna być nam znana właśnie dzisiaj i teraz... w 450 rocznicę Unii Lubelskiej!!!**

Janek Cios: - *Czy to prawda, że nie umiemy podnosić i eksponować flagi państwowej?*

Marek Kwiecień: Istotne jest że Polacy coraz chętniej eksponują flagi. Teraz najczęściej barwy biało-czerwone oglądamy na szalikach, koszulkach i twarzach kibiców oraz proporcach niesionych podczas manifestacji wszelkiej maści. Powoli przyswajamy sobie prawo i przede wszystkim potrzebę ich prezentowania. Ale to jest pierwszy etap. Kolejnym jest wrażliwość na szczegóły. Jest dobrze, ale... A zasady są jasne: flaga państwowa ma pierwszeństwo przed wszystkimi innymi. Tak jest na całym świecie. Po układzie flag poznamy, w jakim jesteśmy kraju. Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej określone zostały w art. 28 Konstytucji RP oraz w ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych z dnia 31 stycznia 1980 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 235, z późn. zm.).

*Flaga Rzeczypospolitej Polskiej – według powyższej ustawy to prostokątny płat tkaniny o barwach Rzeczypospolitej Polskiej i proporcji szerokość do długości 5:8, umieszczony na maszcie. Ustawa stanowi, że barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony, ułożone w dwóch poziomych, równoległych pasach tej samej szerokości, z których górny jest koloru białego, a dolny koloru czerwonego. Barwy flagi złożone są odwzorowaniem kolorystyki godła państwowego, który stanowi orzeł biały na czerwonym polu. **Nasze barwy narodowe mają pochodzenie heraldyczne jako jedne z nielicznych w świecie. Pochodzą jednak nie od jednego herbu, a od dwóch, Polski i Litwy, umieszczonych na jednej tarczy. Na fladze biel jest u góry, ponieważ w naszej heraldyce ważniejszy jest kolor godła niż tła***

Janek Cios: - *Proporcje flagi państwowej 5:8 są charakterystyczne tylko dla Polski?*

Marek Kwiecień: Flaga Polski ma określone proporcje - 5:8. Jeśli używamy określenia flaga państwowa, to należy pamiętać o proporcjach. Flaga państwowa wymaga ściśle określonych proporcji: 5:8. Nie jest ważne, ile ma centymetrów, ważne są proporcje. 5:8 to oficjalna proporcja flagi polskiej i tylko taką można eksponować w urzędach i indywidualnie. Jeżeli kupujemy biało - czerwoną o wymiarach 50 cm na 80 cm - to jest to polska flaga. Ale jeśli jej wymiary są np. 100 cm na 140 cm - to nie mamy flagi, tylko szarfę w narodowych barwach. Powinniśmy dostrzegać te ważne szczegóły. Proporcje flagi określane są przez wszystkie kraje np. tak jak Rzeczypospolita 5:8 ma Szwecja ale już

2:3 (Czechy, Indie, Austria) czy z niekiedy bardzo dużą dokładnością 10:19 (USA) lub 189:335 (Salwador). Proporcje flag podobnych do polskiej flagi, tylko kolory są odwrócone: flaga Indonezji 2:3 i 4:5 flaga Monako. I jeszcze ciekawostka... Czechosłowacja (do 1920 roku) oraz Republika Czeska (w latach 1990-1992) miała flagę identyczną jak Polska.

Janek Cios: *Dopytam jeszcze o edukacyjny wymiar takich spotkań...*

Marek Kwiecień: Myślę, że nigdy za dużo takich spostrzeżeń! Do naszych barw narodowych jesteśmy przywiązani. Podczas świąt państwowych i narodowych z każdym rokiem w oknach i na balkonach pojawia się coraz więcej flag biało - czerwonych. Coraz poprawniej eksponowane są barwy narodowe. Trzeba o nie dbać, ponieważ to właśnie przez nie jesteśmy identyfikowani na zewnątrz!!! Nie zaszkodzi jednak przypomnieć kilka zasad. Aby uniknąć błędów podnosząc, opuszczając lub eksponując flagę Rzeczypospolitej Polskiej powinniśmy pamiętać, że:

- powszechny i najczęściej pojawiająca się nieprawidłowość, na fładze nie wolno umieszczać ani przyczepiać do niej żadnego napisu, znaku, litery, słowa, liczby czy jakiegokolwiek rysunku. Flaga nie jest tablicą informacyjną;
- flaga powinna być tak eksponowana, aby nie dotykała podłoża, podłogi lub nie była zamoczona w wodzie;
- jeżeli flaga zapłącze się dookoła drzewca, trzeba ją rozplątać;
- flaga nie może służyć jako nakrycie stołu lub opakowanie jakiegoś przedmiotu;
- flaga powinna być zabezpieczona przed zniszczeniem, zerwaniem lub upadkiem na ziemię;
- podczas ulewy lub przy bardzo silnym wietrze flagę nie powinna być eksponowana, należy opuścić lub jeżeli musi być eksponowana należy zadbać, aby nie uległa zniszczeniu lub zerwaniu;
- flaga powinna być podnoszona na maszt w sposób energiczny, a tempo podnoszenia flagi należy dostosować do czasu wykonywania hymnu (jednocześnie zacząć i skończyć);
- jeżeli flaga RP jest eksponowana na pojeździe, powinna być umieszczona po jego prawej stronie;
- jeżeli flaga jest eksponowana na podium mówcy, powinna znajdować się na prawo od mówcy zwróconego twarzą do słuchaczy;
- instytucja odpowiedzialna za organizację obchodów, podczas których używane są flagi z papieru, powinna zapewnić odpowiednie warunki do ich zebrania po zakończeniu uroczystości oraz odpowiedniego zniszczenia;
- flagi nie powinny być wyrzucane do śmietnika ani rzucane na ziemię;
- należy pamiętać, że flaga, którą chcemy eksponować, musi być czysta, niepostrzępiona, a jej barwy nie mogą być wyblakłe;
- pamiętajmy, że flaga lub barwy wywieszane „do góry nogami” nie symbolizują już państwa polskiego;
- trzeba zwracać uwagę na właściwą kolejność barw, jeżeli umieszczane są pionowo, kolor biały powinien znajdować się po lewej stronie płaszczyzny oglądanej z przodu.

Janek Cios: *Dopytam jeszcze o umieszczanie nazw miejscowości na barwach narodowych...*

Marek Kwiecień: Jest to swego rodzaju moda ale i nietakt. Powszechny stał się zwyczaj umieszczania na flagach państwowych nazw miejscowości, z których przyjeżdżają kibice na zawody sportowe np. skoki narciarskie. **Polskie Towarzystwo Weksylologiczne rekomenduje, aby jednak nie naruszać zasad. Powinny to być barwy narodowe a nie flagi państwowe Rzeczypospolitej o proporcji 5:8!!!!. Barwy narodowe różnią się tym od flagi państwowej Rzeczypospolitej, że nie mają określonych proporcji. Pamiętać jednak trzeba, że szerokość obu pasów bieli i czerwieni musi być równa!**

Janek Cios: *...a gdy flaga którą eksponujemy na domu wypłowiła albo podarła się? Wyrzucić do śmietnika?*

Marek Kwiecień: ...na to jest tylko jeden sposób – flagę należy spalić, ale... nie publicznie. Przed spaleniem flaga powinna być rozcięta, aby rozdzielić barwy. Nie wyrzucać do śmietnika. Również flagi z papieru, używanej podczas różnego rodzaju uroczystości. Zamość jest ubogacony w tym temacie jako jedyne miasto w Rzeczypospolitej... Aby Zamościanom umożliwić w godny sposób pozbycia się zniszczonej flagi od 2 maja 2012 roku w Zamojskim Ośrodku Informacji Historycznej i Turystycznej, Ratusz – Rynek Wielki 13 i Muzeum Zamojskim ul. Ormiańska 30 można ją wrzucić do skrzyni flagowej z napisem „USUWANIE FLAGI” – „FLAG DISPOSAL”. „Skrzynia flagowa” to oficjalna nazwa stosowana przez Polskie Towarzystwo Weksylologiczne.

Janek Cios: *Dziękuję podpowiedzi w zakresie postępowania z flagą państwową Rzeczypospolitej. Czy gdzieś spisano te zasady?*

Marek Kwiecień: Niestety, nie ma w Polsce czegoś takiego jak polski protokół flagowy. Mamy ustalenia zwyczajowe spisane na zasadzie prawa powielanego. Chyba czas stworzyć nowoczesne, zwarte przepisy protokolarne i ceremonialne Rzeczypospolitej Polskiej, a protokół flagowy powinien być ich częścią. Jeśli przed wojną stać nas było na takie regulacje, to dlaczego teraz nie? Oczywiście polecam biuletyn Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego FLAGA. Rewelacyjnie redagowany przez Krzysztofa Jasińskiego dostarcza bieżących szeroko rozumianych informacji o wszelkiego rodzaju weksyliach i weksylodach. By zgłębić i poszerzyć wiedzę w obszarze postępowania z flagą Rzeczypospolitej polecam nietypowy „materiał pomocniczo -edukacyjny”... dokument pokontrolny NIK z 15 kwietnia 2005r. - Najwyższa Izba Kontroli -"Używanie symboli państwowych przez organy administracji publicznej". Warto również skorzystać z poradnika na stronie www.mswia.gov.pl a opracowanym przez członka Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego Alfreda Znamierowskiego. Najpełniej wiedzę w zakresie symboli państwowych i ceremoniału znajdą wszyscy w publikacjach znamienitych weksylologów i heraldyków Krzysztofa Brauna, Włodzimierz Chorążkiego, Krzysztofa Jerzego Guzka, Jacka Skorupskiego, Szymona Pawłasa, Alfreda Znamierowskiego, Andrzeja Ludwika Włoszczyńskiego czy Jerzego Wrony.

Janek Cios: *Bardzo dziękuję za rozmowę.*

Marek Kwiecień: Dziękuję także i naszą dzisiejsza dysputę zakończę zaproszeniem...

1 sierpnia minęło 100 lat od ustawowego wprowadzenia polskiej flagi państwowej. Z tej okazji Narodowy Bank Polski wyda okolicznościową monetę. 14 sierpnia 2019r. w NBP na wystawie "100-lecie polskiej flagi państwowej" będą eksponowane plansze o historii polskiej flagi i etykietach flagowej. Treść plansz i ilustracje opracował prezes Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego Krzysztof Jasiński. Znajdziecie Państwo również publikacje i pamiątki dotyczące polskiej flagi. Zapraszamy!

Janek Cios, PORTAL DOBRYCH INFORMACJI – ŻYCIE ZAMOŚCIA